

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordantca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlittér sora 20 kr.

Erdélyi jogviszonyok és még valami.

Maros mentén Január közepén.

V.

Vannak szőlő dézmas perek ezrével, melyek támasztottak oly szőlők birtoklói ellen, a kik az 1848 előtti időszakokban keresztül vitt, törvényszékieleg eszközölt úgy nevezett promontoriumokból a nemes birtokosoknak osztályrészt, kizárólagos tulajdonul jutott táblákba és pedig olyanok által plántáltattak, a kik nem az illető táblatulajdonos urbéresei valának — lásd urb. nyilt parancs 29. §-át — A tulajdonos földesur 1848-ig tizedet huzott e táblákból. A földterhermentesítés életbe léptével százankint bejelenték urbéri kárpótlásra az ilyen táblákat; a valósítáznál a felhasznált bizalmi községi férfiak, az urbéri bejelentésekből, mint a rendes urbéri állományhoz nem tartozó alodialis helyeket kitérítették, s kétszeri folyamodásukra az akkori cs. kir. belügyminiszterium a valószínű bizottmány eljárását helyeselve s a promontoriumokat alodialisoknak nyilvánítva, a földes urakat kérésökkel elutasította. A földesurak 100 meg 100 urbéri pert adának be a bíróságokhoz, hivatkozva az adatokra és felfejtve a körülményeket. Idő folytával a törvényszékiek tárgyalták ezeket úgy a hogy, igen még szakértő ügyvéd nélkül is, s nem kutatva fel az okmányokat, 100-ával mondták ki az ítéleteket, urbérinek határozván, úgy a földet valamint a tizedet. A földesur nem számítva arra, hogy az urbéri tized megváltása üres malaszt, jogerőre engedé emelkedni az ítéleteket s bejelenté mindkettőt urbéri kárpótlásra. A midőn a lefolyt évben ezek valósítottak, ébredett csak fel ál-mából azon keserű tapasztalatra, hogy szőlő-táblájáért, melyből 1848-ig évenként 200 veder bort kapott. 3-szor 16 frtot kap és tizedbeli követelése mit fiscális árendával terheltek állított örökre elesett. Az erdőtulajdonos földesurak és a kincstár terjedelmes birtokaiba 100 holdonként is vannak irtások, mindenki tudja: hogy voltak a rendes erdőpásztorlás alatt levő erdőben való irtásokat eltíltó hivatalos és nem hivatalos okmányok, de ezek részint elveszvé, részint szakképzettség hiánya miatt kikereshetők nem lévén, a perek vagy függőben vannak, vagy az erdőszabályozással összeköthetők.

Van község, mint tulajdonos, a mely okmányilag tanusítottan soha urbéri szolgálom-mal nem terhelt fekvőkért aligha 100,000-re menő urbéri kárpótlást ki nem vett.

Bátor vagyok kérdeni állam érdek-e az ilyen igazságszolgáltatás? Államérdek-e a szabad földből urbériséget v. az urbériségből alodi-umot teremteni? szabad -é a törvényekkel szembe 100,000-re menő urbéri kárpótlási összegeket a mindenrendű adózik nyakába és tulterhelt állam vállaira nyomni? Bátran felelhetem, hogy nem. S épen ezért mint hazafi, mint szakértő s mint teher adófizető valék bátor cikksorozataimba a már foganatosított és ezután foganatosítandó ministeri rendeletekre törvényes véleményemet és hazafias aggodalmam kimondani.

Mi erdélyiekül hegyi nép vagyunk, tisztább, frisebb a levegőnk, következőleg a szabadság és törvény iránt fogékonyabbak is vagyunk.

Ha 300 évet meghaladólagon opponáltunk az osztrák patensek és miniszteri rendeleteknek, ha már egyszer a fejedelem messzelátó bölcsesége és hazánkfiai egy némelyikének jó

esze és akarata megmentett az ilyenektől, ki-méljének meg ez alkotmányos aeraban az ilyen adományoktól. Ha fenn nem ismerik hazánkat és birtokviszonyainkat, ha a miniszteriumokba Erdély egy-két személy kivételével alig van képviselve; miután több fő többet tud, csak az erdélyi szakkérfiak és képviselők kihallgatása után, az országgyűlésen kellően meghányt vett törvénnyel rendelkezzenek tulajdonuk és vagyonuk felett.

Midőn az újév üdvözlői előtt egy jeles képviselő nyilvánította, „hogy nagy és súlyos a munka, mely vállaira nehezedik, igénybe veszi testi és lelki egész erejét; de ha ez megtörnék is, a nehéz percekben erőt fog adni a hazaszereget;” — a kormányférfiak gondoljanak arra: hogy rajok kettős felelet terhe nehezedik, hogy hazánk ügyei körül nem szabad az érőket elforgácsolni, s párt vagy egyéb érdekből a szakképzetteket mellőzni, hanem, a mint Széchenyi „Világ” című könyve 350. lapján mondja: „a jó építőmester nem engedi, hogy mindegyik embere külön-külön egy-egy nehéz kő megé álljon, s annak emelgetésében hasztalan fogyaszsa erejét, vagy szakadjon meg; hanem: mindnyájukat összesen egy-egy kő magasba emelésére egyesíti, az erő így megfelel a súlynak, senki meg nem szakad, és az épület lassankint felemelkedik.”

Az országot és nemzetet, valamint a kormányt egyaránt érdeklő a nemzet életérdekét érintő rendelkezések kibocsátása előtt kérdeztesse meg az ide lenn és Pesten lévő szak-ismerő érdekelt férfiak elegendő nagy számmal; ily ügyekbe ne bizzunk meg olyanokat, a kiknek a megyei birtokviszonyokról és azokat támogató okmányok és iratok alkalmazásáról még képzetük se lehet, hívják össze a szakértőket e fontos nemzeti érdekét illető ügyekben való értekezésre, s meg fog győződni arról, miszerint a törvény és igazság meg az oppor-tunitás állításaimat igazolja, támogatja, hogy hiányos rendeletek foganatosítása, jelenben és a jövőre is a közvélemény helyeslését ki nem nyerheti, a nemzeti érdekeknek nem használhat.

Ennyit e tárgyról, ez alkalommal. Még csak annyit jegyzek meg, hogy miután a közvélemény szarvát igyekvém kifejezni, a meghívandó szakértők vegyék a nemzet, a kormány és az állam érdekében komolyan a tárgysorozatot s a hiányos intézkedéseket jóvá tenni igyekezzenek; különben a felelősség az övék is, ha netán siker nem koronázná fellépésüket; miután a haza minden szögletét ismerem, nem fogok késni a hiányokat ezután is felmutatni, a nemzet és haza jól felfogott érdekében, mert a nemzet életerejét emésztő hiányos rendelkezések szomorú eredményeit a kormány érdekében sem lehet, de nem is szabad elhallgatni.

Pest, jan. 21.

r. Kerkapoly pénzügyminiszter állása, ezt ma már egész határozottan állíthatjuk, teljesen meg van ingatva. A bankalkudások közben követett eljárása nem fog találni egyetlen védőt a Deákpárt körében, s az általános lehangoltság azon erkölcsi vereség felett, melyet a jelenlegi pénzügyminiszter szerzett az országnak, oly mélyreható, hogy a dolgok jelenlegi állásában, azon senki által nem reményelt, valószínűtlen eshetőséget nem számítva, hogy Kerkapoly sikeresülend a helyzetet olyképp átváltoztatni, hogy a multat feledni lehetne, — a pénzügyminiszter visszafelé

bizonyosnak mondható. Természetesen nem fog ez a budgetvita folyamában megtörténni; de a hangulat a Deákpárt körében olyan, hogy ennek megtörténte rövid idő múlva várható. Nem szükséges, hogy valaki a párt belügyeibe mélyebben birjan tekinteni a ki a képviselőház jellegét csak felületesen vizsgálta azon alkalomból, hogy Horn az osztrák nemzeti bank által közzétett sürgönyök folytán interpellatiót intézett a kormányhoz, s megfigyelte különösen a jobboldal magatartását, melynek köréből nemcsak hogy egy kétes, lassu ellennyilatkozat nem történt a Horn fejtegetései által a baloldalon előidézett zajos helyesléssel és roszaló nyilatkozatokkal szemben, de határozott elítélése volt a pénzügyminiszternek azon némaság, mely a legmélyebb levertség szóval nyilvánulását képezte a jobboldalon.

Utalunk ezen kívül azon értekezletre, mely a Deákpártban mult szombaton Lónyay határozati javaslatának tárgyalása végett hivatott össze. Nem kell indokolnunk azon türelmetlenséget, mely ezen értekezletet jellemezte. A zaj Lónyay előadása után nőttön-nőtt s midőn a magyar pénzügyminiszter, a leghivatottabb egyén szólalt fel, kinek előadása lehetett volna más körülmények közt az egyedül irányadó párt előtt a tanácskozás alatt levő tárgyra nézve, a zaj tetőpontjára hágott, s a párt saját pénzügyminiszterét nem hallgatta meg oly tárgyban, melylyel szemben véleménynyilvánításra illetékes első sorban csak ő lehetett. Csak Deák Ferencz felszólalására esillapult le a zaj, mely Kerkapolyt meggyőzhette a pártban iránta létező hangulatról. Kerkapoly különben, — mint legközelebbi emberei állítják, — maga is szabadulni akart a másodsor majd akarata ellenére reá tukmált tárczától. Belátta, annyi morális vereség után, hogy nem képes sikerrel megállni azon helyen, melyre mindennek előtt és mindennek felett egy fő tulajdonság kívántatik meg a gyakorlati képzettség és tanulmány mellett — a tapintat.

Pest, jan. 21.

(G) A képviselőház mai ülése egyike volt a legérdekesebbeknek. Két szónok, két egyaránt elismert tekintély szólalt fel a Deákpárt köréből, s mindkettőnek beszéde teljesen megfelelt azon várakozásnak, melyet hozzá a párt kötött. Pulszky, mint alkalmunk volt előre jelezni, határozottan kijelenté, hogy közzgazdászati tekintetben nagy hibának tartaná, ha a pénzügyi bizottság javaslatai a rendkívüli költségvetésben foglalt beruházásokat illetőleg elfogadhatnának. Kimutatta azon szoros összefüggést, mely a Deákpárt politikája s a beruházások iránti törekvések közt létezik, s érelyesen hangsúlyozván egy tiszta, világos és határozott pénzügyi terv készítését, mely több évre való tekintettel állapíthatnák meg a még szükséges és készülöben lévő beruházások szempontjából, az államjöveldelmeinek akkénti fokozása által akar segíteni a helyzet komolyságán, hogy az 1852-ben készült adócataster óta megváltozott területek, (kiszáritott s repcefölddé átváltoztatott mocsárterületek, buza-földekké alakított erdők stb.) jelenlegi állapotjuk szerint vetessenek adó alá.

Különösen sikerült volt beszédének végpassusa, melyben hangsúlyozván azon loyális magatartást, melybe az ellenzék ujabbán bele-élte magát, azt kívánta neki, hogy még soká tartsa meg az Isten ellenzéknek.

A másik szónok Kautz Gyula volt. Teljes másfél óráig tartó beszédben hangsúlyozta a baloldal financiális politikájának semmiségét s találó és sikerült volt a baloldali financer-tudományból általa levont ama következtetés, hogy legyen az Isten irtalmas azon pénzügy-miniszternek, ki netalan a baloldal kormányra jutásával venné valaha kezébe az állam pénz-ügyeit. Szóltak még Schwarz Gyula és Csá-volszky, mindkettő meglehetősen gyengén. Ujlag és ismételve constatáljuk a mai ülés lefolyása után is, hogy a ház magatartása méltóságos a discussió nyelve pedig minden kifogáson felül áll.

Tekintve, hogy a jelen évi bécsi világiállít-tás alkalmával egyesek egyéni ügyessége kitüntetéséről és jutalmazásáról is gondoskodva lesz: az alsó-ausztriai ipar egylet 1872. nov. 29-én tartott ülésében elhatározá a morális érdemet is 100 drb ezüst éremmel jutalmazni, a melyet művezetők, vagy az őket egyes iparágaknál helyettesítő osztrák-magyar állambeli öreg legények nyerhetnek el.

Az eziránt szóló kérvényeket a pályázók maguk vagy munkaadók nyújthatják be f. év február 15-ig az alsó-ausztriai iparegylet irodájába Bécsben (I. Eschenbachgasse 11. sz.) A kérvényekhez legalább is a következő bizonyítvány mellékelendő.

a) Helyhatóságilag hitelezett bizonyítvány a munkaadótól vagy előjárótól, a mely a pályázó vezeték és keresetneve, állása és születésheye mellett érdemeit és tulajdonait lehető terjedelmesen feltüntesse. Tartalmaznia kell továbbá a pályázónak alárendelt munkások és tanoncok számát, valamint a vezetése alatt készített cikkek nemét.

b) Helyhatósági bizonyítvány, a mely az elébbi okmányban felsoroltak valóságát tanusítsa, különösen pedig a pályázó erkölcsi tulajdonait kiemelje.

Ezeket kívül más bizonyítványokat is mellékelhet a pályázó érdemeit tanusításul, munkás társai bizonyítványaira különös tekintet fog fordítatni, de ezek aláírásai is helyhatóságilag hitelesítendőek.

Az érmeiken a díjazott nevének kívül azon gyár vagy műhely is látható lesz, a melyben működik s e mellett érdemeit feltüntető okmány is kap.

Azon tulajdonok, a melyek a pályázatra minősítnek, általában ezek:

A pályázónak az osztrák-magyar állam valamely gyárában vagy iparos műhelyében kell alkalmazva, a gyártás technikai vezetésével közvetlen s nagyobb számú munkás és tanonc felügye-letével megbízva lennie; olvasni, írni és számolni kell tudnia.

Csak az pályázhat, a ki legalább tíz év óta van ugyan azon üzletnél, ugyan azon munkadót alatt s legalább hat évig működik munka vezető minőségben, e mellett kitünő szorgalom, ügyesség, hűség, az üzletben titoktartás, szigoru erkölcsi magaviseleti, békeszeretés, munkaadójához ragaszkodás, érdekei iránt buzgóság, valamint az alája rendelt munkások becsületes szerzőmánya iránt érdekltség által tüntette ki magát.

Hasonló minősültség mellett az az elsőség, a ki rajzolni tud, vagy tudományos ismeretekkel bir, üzlete tökéletesítéséhez találmányok vagy javításokkal járult, s főleg munkás társai tanítása, a tanoncok képzése körül magát különösen érdemesítette.

Erről az érdekeltek tudomása végett, a földmívelés ipar és kereskedelmi miniszterium f. hó 14-én 16414 sz. a. kelt felhívása folytán értesítést nyújt.

A kereskedelmi és iparkamara Kolozsvárt, 1873. jan. 21-én.

Legujabb táviratok.

Bécs, jan 21. A bir. tanács mai ülésében a következő kormányi előterjesztések adtak be: Az utépitési javadalmazás felemelése iránt Karinthiában,

a vizáradások következtében; a világkiállítás ideje alatt a biztonsági szolgálatra egy millió forint meg-
szavazása iránt; továbbá az igazságügyminiszter
adott be törvényjavaslatot az első folyamodású tör-
vényszék egyenlősítésére vonatkozólag, — a mi-
niszter egyúttal közeli kilátásba helyezte a büntető
törvénykönyv és a polgári perrendtartás betérjesz-
tését. Az állami törvényszékhez Vanderstrass vá-
lasztott meg; a hitelesítési kényszerre vonatko-
zólag Perger indítványát fogadtattat el, mely sze-
rint ezen tárgyat tekintettel a hitelesítési kényszer
ellen érvényesült számtalan panaszra, újabb meg-
vitatás végett a bizottmányt adatik ki újra.

London, jan. 21. Schuwalow küldetéséről
az hallatszik, hogy annak csak az volt megbízatása,
hogy a császár személyes nézetét fejezze ki; ő nem
tett ajánlatot semmiféle kötelező biztosítások iránt,
és utazása az angol kormány részéről nem idézte
elő. Mint hallatszik, Oroszország Vilmos csá-
zárral szemben óhaját fejezte ki, hogy a semlegesség
vagy területmegosztás alapján, békés úton egyen-
lítőssé ki a középpárizsi kérdés. Granville azonban
a maga rekonstruálásában azt hangsúlyozta, hogy
Angolország Khivának Oroszország általi ideigle-
nes megszállását eltúrte volna; ha azonban tartós
lett volna a megszállás, Angolország csak katonai
tevékenységnek engedett volna, ha Afganisztánban
és észak felé terület-kiterjesztésre törekszik, de sőt
erős figyelő hadserget állít vala fel Guettában.

Versailles, január 21. A nemzetgyűlés el-
fogadta azon indítvány sürgetősségét, mely szerint
a francia munkásoknak a bécsi világkiállításra
küldetése végett 100,000 frank hitel nyitattik.

München, jan. 21. Mint hírlik, a miniszteri-
umban — a Rómában lévő bajor követ visszahi-
vatása tekintetében — nézetkülönbség uralkodik,
minél fogva miniszterválság áll küszöbön.

Bécs, jan. 21. A „Wiener Abp.“ 20-ról
kelt adrianopoli távirata szerint az a trianopol-phi-
lippopoli, 178 kilométer hosszú vasutvonal, hat-
órai menetidő után tegnap nyitott meg és ada-
tott át a közforgalomnak.

Kerkápoly pénzügyminiszter be- széde,

(A képviselőház jan. 18-ki ülésében.)

A pénzügyminiszteriumnál 7 millió s néhány
száz ezer forint többlet mutatkozik, de mint a pénz-
ügyi bizottság t. előadója máris kiemelte a többször
említett 8 millió 600 ezer forint átfutó többlet ki-
hagyása dacára ennyi ez; ha pedig annak dacára
ennyi, akkor a miniszterium többlete valójában 15 1/2
millió forint. Sőt tovább megyek, mert a 72. évre még
kihagytuk a dohány beavárlásánál szerepelt átfutó
többlet is, vagy 3 millió forint. Az így előálló többlet
azonban 823 ezer forint le kell vonni azért, mert ennyi
a rendkívüli eszközölt áttétel. Hozzáadván a
hozzáadandókat és levitvén a leutendandókat, az igazi
többlet, melyet a pénzügyi kormányzat részéről
igazolni kell, tesz 21 és fél millió forint kerek szám-
ban. De ebből 3 millió forint az elejtett átfutókra esik
és így igazolást csak 18 1/2 millió kíván. Ha a mi-
niszterium többlete csak 7 millió volna, akkor mi
sem lenne könnyebb, mint ezt igazolni. De a 18
millió ellenében is engedje meg a t. ház, hogy azt
igazoljam, érthetővé tegyem. Két milliót motival
maga a szállítás és eladás költsége, melyről az
imént megjegyeztem, hogy 68-ban látszólag nem
terhelte a pénzügyi tárczát, de valójában igen
ugyanannyit tesz a d'hányjövődék költség többlete.
A fokozott üzennél és emelkedett fogyasztásnál
fogva több dohányt vásárolunk, többet gyártunk és
így természetesen emelkedett kiadásunk, de bevé-
teink is.

Ez együtt 4 millió forint. A vas és kéntermelés-
nél a többlet 68. és 73. közt úgy a bevételek, mint
a kiadásoknál 4 300,000 forintot tesz. Ha a pénzügyi
bizottság jelentésében hibáztatja, hogy egyszerre
sok téren kezdünk működni, sok téren terjesztettük
ki az állam oeconomicum működését is, és ha ennek
következtében az ellen felszólal, én részemről e
pontot tartom olyannak, melyről az állam bizton
leléphetne a nélkül, hogy ez kárára váljon. Ez
irányban a kezdeményezést nem mulasztottam el,
s a javaslat annak idejében a részletes tárgyalásnál
felmerült.

Magának az erdészeti üzemnek többlete 6
millió 300 ezer forint. Természetesen még sokkal töb-
bet emelkedtek a bevételek. Az időközben felláll-
tott államnyomda költségei 658 ezer forint mennek.
Mindez együtt több mint 15.000.000. Marad tehát
egyébre 3.000.000. Ezen 3 millió tulajdonképen
az, a mely az igazgatásra esik.

Ebből közel 1 848,000 forint a határvidékre
megy, marad tehát egészen és nagyban két és fél
millió forint, a miből fél millió ismét a 68-ki törvé-
nyek következménye, t. i. az adók kirovása és be-
szedése ügyének kezelési költségei által van moti-
válva, t. i. a bizottsági költségek és azon jutalmak
által, melyeket az adók behajtása körül maguknak
érdemeket szerzett községi, megyei és más tisztvi-
selők kapnak; marad tehát 2 millió forint, s e két
millió az, mi a közegyek szaporítása, a fizetések ja-
vítása s emelése által van motiválva, ha méltóztat-
nak megmondolni, mily érvelések alapján látta he-

lyesnek a törvényhozás ez előtt két évvel példának
okáért a pénzügyőrök javadalmazását több mint 600
ezer forinttal emelni; ha méltóztatnak megmondolni,
hogy az adószitek fizetését 315 frtól emeltük
480-ra, azt gondolok, nem fogják mondani, hogy
ezen emeléssel tékoztunk, hanem, hogy humani-
tárius és az állam szolgálai iránti kötelességeinknek
tettünk eleget. A nyugdíjaknak is nevezetes emel-
kedése van, 840 ezer forinttal hat év alatt.

Engedje meg a t. ház, hogy e pontnál is kés-
sem egy kissé. Nálunk 14 és fél millió frtra megy
azon fizetések összege, melyek után az illetőknek
nyugdíjellátás jár, és ha minden szolgálati ágat
egybe vesszünk, fizet az állam összesen 3,100,000
frt ellátást. Itt nem állok jól azon 848,000 forint-
ról, mely említett s itt jut eszembe, hogy azt a
pénzügyi bizottság jelentéséből vettem ki; ott pe-
dig nincsenek azon nyugdíjak figyelembe véve, me-
lyek az egyes szolgálati ágáknál előirányozták,
egy hogy itt az emelkedés nagyobb, még pedig
tetemes sommával, t. i. vagy fél millióval. Oka
az emelkedésnek, a mint azon évek is megmagya-
rázzák, a melyekben az bekövetkezett, egy részt
a rendszerváltozás következtében beállott nagyobb
mértvű nyugdíjazás szükségére, másfelől pedig a ha-
tárvidékek beállott rendszer változása, a mely
szintén több ottani nyugdíjnak átvételét vonta
maga után.

Egyébiránt a dolog természetében van, hogy
ezen teher évről-évre nagyobbodni fog, a mint a
hivatalnoki kar idősebb lesz és inkább igénybe
fogja venni nyugdíjaztatási jogát.

Hogy ez mily mérvű lehet, erre nézve ném
kulcsot kívánok adni az által, hogy kiemelem, hogy
míg nálunk pl. 14 és fél millió frtra megy azon
fizetések összege, melyekkel nyugdíjkepesítvény
van egybekapcsolva, és mi ezután adunk 3.100.000
frtnyi nyugdíjat, a mi körülbelül 24 százalékot tesz,
addig Ausztriában 30 millió frtra megy azon fizé-
tések összege, melyek után ellátás jár s ott 12
millióra megy a nyugdíjak összege, a mi 40 szá-
zalékot tesz. Miért? mert ott a hivatalnoki kar régi,
míg minálunk új.

Ennek tudatában kötelességemnek tartottam
gondoskodni arról, nem lehetne-e azon fokozatos
emelkedésnek elejét venni? E tekintetben nálam
már hosszabb idő óta tanulmányok is folynak,
melyek annak valószínűségét mutatják, hogy ha
nem is egészen, de megközelítőleg meg lehetne
tartani ezen nyugdíjazást a mostani niveau, t. i.
24—25 százalékkal.

Ezen meg lehetne maradni az esetre, ha azt a
rendszeri létesítjük, mely a nagy vasuti üzleteknél
sat. van.

Ezen megtakarítás másfelől annyiban is ked-
vező lenne, mert a nélkül eszközölthetnék, hogy a
jogosítottak legkisebb rövidségeit szenvednének.

Megtakarítás eszközölthetnék ez uton azért,
mert a kezelés és bírálat sokkal illetékesebb volna,
ha magok az érdekelt társak, kik az egyént ismer-
rik, bírálják meg a nyugdíjigényt, mint bármely
gondos miniszterium, mely ez illetéket nem ism-
vén, csak azon orvosi és más bizonyítványok után
indulhat, melyeket az egyesek munkaképtelensé-
gükről maguknak kiálltatnak.

Végre az államadósságoknál mutatkozik kü-
lönbözöt — mint azt a pénzügyi bizottság t. elő-
adója is kiemelte, és pedig 7.700,000 frttal. Vaj-
jon honnan jön ez? Onnan jön, hogy a földteher-
mentesítésnél kiutaltatott 1868—1873-ig 27 mil-
lió, ennek kamata egy millió forintot túl megy
azonkívül, hogy a törlesztés is folyvást fokozódik
és ma 883,000 frttal magasabb, mint volt 68-ban.
Ez nem új teher, ez a teher megvolt az országban
már régen, de utalványozva nem volt, most pedig
számszerű kifejezést nyert. Továbbá onnan jön,
hogy felvettük a vasuti kölcsönt és a 30 milliót.
Mindezek folytán a fehértöbblet tenne 8.547,000
frtot és az ezüst-beszerezés költségeivel — 10%-
al számítván azt — 9.400,000-et. Miért mégis
csak a 7.700,000 többlet? Ennek oka az, mert a
mint kiutaltunk az idő szerint 27.000,000 frtot a
földtehermentesítésre, úgy törlesztettünk is abból
egy igen tetemes összeget, 18 milliót. Egy további
adót képez az ezüst-agió alább szállása, a mivel az
ezüstben fizetendő nagy kamatok beszerzési költsé-
gei apadtak.

Engedje meg a t. ház, hogy e pontnál alkalmat
és szabadságot vegyek magamnak azon remé-
nyem kifejezésére, melyet táplállok az iránt, hogy a
bankkérdésnek hitem szerint már aránylag rövid
idő alatt bekövetkező megoldása folytán ezen te-
hernek a jövőben mindinkább kisebbedésére, el-
végre teljes elenyészésére nyílik mód és alkalom,
hatni az által, hogy a valuta helyreállítását egyelőre
előkészítjük és utóbb eszközöljük.

Mellegleg legyen szabad kérnem azon f. kép-
viselőt urakat, a kik erre vonatkozólag kérdéseket
intéztek a múlt télen hozzám (Halljuk!), pár napi
türelemmel lenni, míg én kérdéseikre kötelesség-
szerűleg a választ megadhatom.

Igy állunk, t. ház, azon emelkedésekkel, me-
lyek zömét képezik azoknak, melyek vagy 60 millió
frt különbözötet okoznak. En azt gondolom, mind-
ezek oly tények, oly dolgok, hogy ha ma újra elő-
bünk kerülnek, ma újra nem tagadhatnók meg az
emelést, tekintve kivált, hogy a bevételek azzal lé-
pést tartanak. A hol némi lehetőség forog fenn a

közszolgálat osorbitása nélkül reducalni a kiadá-
sokat és pedig annál inkább, minél iskolázottabbá
lesz a magyar tisztai és hivatalnoki kar, ott a kor-
mány nem csak kötelességének, de kedves kötele-
ségének fogja ismerni, azt a leggondosabb tanul-
mányozás után a lehető legrövidebb idő alatt esz-
közlésbe is venni.

Nagy reményem, nagy összegekre való kilá-
tásom, megvallom, nekem nincsen, mert a mit tisztai
létszámának apasztásával meg lehet takarítani,
azt az idők folytán elengedhetlenné váló fizetésija-
vitmányok fel fogják emészteni.

Most beszámolván a rendes kezeléssel, ki-
mutatván, hogy itt a 26 millió magasabb deficit he-
lyett 4 éven által több mint 20 millió többlet állott
be, hogy itt a baj fészke nincsen, menjünk át a rend-
kivüire.

A rendkívüli bevételek előirányozva voltak 68-
ra 34 millióval, 1869-re 25 millióval, 70-re 36
millióval, 1871-re 42, 1872-re 12, és 1873-ra
újra 12 millióval.

Nagyon feltűnő már a számok különbözete
is, mer 34-ről 25-re esik s 25-ről 36-ra, majd
42-re emelkedik, hogy újra 12-re, 12 millióra es-
sék. Magok ezen számok felhívják minden gondol-
kodó embernek figyelmét, hogy itten valami külö-
nös oknak kell lenni. Keressük tehát ezen okot. A
pénzügyi bizottság igen t. előadója már rámuta-
tott azon évekre, a melyekben oly nagy előirány-
zatai már kész kölcsönök voltak rendelkezésünkre,
s nandhattuk: a fedezet, pl. vasuti kölcsönből an-
nyit, még másból ennyi. Más években később az
előirányzás után kellett kölcsön venni. Miután t. i.
látuk, hogy hiány van, kimondtuk: tehát vegyünk
kölcsönt ennyit meg ennyit.

Ha kiválasztjuk az előirányzatból azon tétel-
ket, a melyek vagy készletből, pl. a közös aktívából,
vagy a kölcsönökből, akár megkötöttekből, akár
megkötendőkből, mert abban végre nincs semmi
különbség, voltak fedezendő: akkor ezen változá-
tok, a rendkívüli előirányzatnak ezen szökellési
mindjárt elenyésznek.

A kiadások előirányozva vannak 1868-ra
29 millióval; 1869-re 33 millióval; 1870-re 44
millióval; 1871-re 56 millióval 1872-re 70 mil-
lióval, 1873-ra 42 millióval. A kettőt egymás el-
lenében tartván, mutatkozik az 1868-ki előirányzat-
nál 4.684,000 frtnyi többlet, 1869-ben 8 1/2 mil-
lió frtnyi kevesebbet, 1870-re 7.770,000 frtnyi
sevesebbet, 1871-re 1 millió frtnyi hiány, 1872-re
57 millió frtnyi hiány, ennek előirányzása után kel-
lett a 30 millió frtos kölcsönt fölvenni; 1873-ra 30
millió frt a hiány.

Mi lett most az eredmény? Az eredmény az
lett, hogy a bevétel tett 1868-ban 34 milliót;
1869-ben 31, sőt közel 32 milliót; 1870-ben
20 milliót; 1871-ben 23 700,000 frtot; míg a
kiadás 1868-ra 28.800.000 frt; 1869-re 30
millió; 1870-re 35.600,000 frt; 1871-re 46
millió, következve 1868-ban 5.648,000 frt; 1869-
ben 1 millió 800,000 frt fölösleg; 1870-ben el-
lenben 15 1/2 millió, 1871-ben 22.300,000 hiány
mutatkozik.

A végeredmény az, hogy a bevételek összege
tett 110 milliót, a kiadások összege 140 milliót,
mutatkozik tehát egy 30,621,000 frtnyi tiszta hi-
ány, s ez az, a mi a zárszámadások eredményeként
mutatkozik.

Itt azonban már a pénzügyi bizottság s annak
előadója meglette a maga megjegyzéseit a tekin-
tetben, hogy megvizsgálandóknak mondotta az
elemet úgy a bevételeknek mint a kiadásoknak,
nagyobb súlyt fektetvén az elsőre: honnan ered-
nek a bevételek, t. i. arra, hogy kiderítsék: hon-
nan van a kevesebb hiány vagy a nagyobb többlet.
En itt e tekintetben más formát akarok követni,
mint a pénzügyi bizottság.

Végeredményben, t. ház, ugyanarra jövőnk,
hanem azt gondolom, hogy ha több formában
látjuk ugyanazt a dolgot, az agyag különböző al-
kotásánál fogva egyiknek az egyik formában a
másiknak a másikban fog a dolog világosabban
feltűnni.

En tehát megpróbálom a rendkívüli bevéte-
lekből kiválasztani azt, a mi a pénzügyi bizottság
nézete s a t. előadó urnak előterjesztése szerint is
tulajdonképen nem tekinthető azon év rendkívüli
bevételének — kiválasztani t. i. azt, a mi az elő-
irányzat keretén kívül jött be s a mit mindamell
mint rendkívüli bevétel állított be. Ily esetek főleg
1868. s 69-ben fordultak elő, tehát éppen azon
esztendőben, melyek kedvezőbb eredményt mu-
tattak fel. Nevezetesen 1868-ban befolyt az inségi
kölcsön, a mely nem volt előirányozva, a mely
azon évek sem rendes, sem rendkívüli bevételét
nem képezi, de azért befolyt és mint rendkívüli
bevétel elszámított, 4.384,000 forinttal. Egyéb
kölcsönökből befolyt 572,000 frt., a garancia-alap
jövendelméből 89,000 frt., összevéve tehát 5 mil-
lió 45 000 frt, ellenben ugyancsak oda nem tar-
tozó az előirányzat keretén kívül eszközölt kiadás
1 341,000 frttal, mely ugyancsak a garancia-alap
terhére esik, ez az előbbivel compensálva marad,
mint oda nem tartozó tiszta bevétel 8.704,000
forint.

Ha evvel az 1868-iki rendkívüli bevételeket
alább szállítjuk, az 5.648,000 forintnyi felesleg

természetesen szintén alább száll 1.944,000 frtra.
1869-ben is ily eset volt: az inségi kölcsönből
befolyt majd 3 millió forint, a garancia alapra 8
millió, a tiszai társulat előlegének azon évben tör-
tént refundálása folytán. De ezen alapnak a mint
bevételei, ugy kiadásai is merültek fel, és pedig
1.284,000 frt, a mi szintén az előirányzat keretén
kívül elkötetett. A abba nem eső netto-bevétel e
szerint 9.746,000, ugy hogy a mérleg annyival
rosszabb lesz, és a zárszámadásban mutatkozó
1.801,000 felesleg helyett 7.945,000 hiány van.
Összesen tehát az eredményből 13.450,000 netto-
jövendelem kibocsátandó. Ha még hozzá adjuk a
hitelműveleteknél mutatkozó hiányt, a valóságos
hiány 30 millió helyett 44 millió. Ez a lehető leg-
szigorubb mérlege azon négy évi zárszámadási ke-
zelésnek. A felfogás, a megítés módja mindenütt
a világon tehet különbséget, azt nem lehet itt sem
kizárni. Itt is a szerint, a mint az előirányzat ke-
retéből, nem feledékenységből vagy előre látás hiá-
nyából kimaradt, hanem az oda nem tartozó és
onnan szándékkal kihagyott tételeket kiválasztjuk:
az eredmény romlik, és a hiány 30 millió helyett
44 millióval mutatkozik.

De ekkor azután nincs is a bevételek közt
semmi, mi teljes joggal nem tartoznék oda, és a
mi fedezetet, az nem lön fedezve a vagyonomérleg
rovására, kivéven a mennyire arra lön előirányozva.
Ha azt kérjük, hol van a fedezet az ilyként
felmerült hiányra? akkor a felelet igen könnyű.
Fedezni lehetett volna azon 20 millió 748 ezer
forintnyi többlettel, a mely a rendes kezelés ke-
retén belül előállt. Maradt volna még fedezni való
egyik esetben 9 millió 746 ezer, másikban pe-
dig 23 millió 196 ezer, melynek szintén fede-
zetére a felhatalmazás értelmében vagy lebegő
adósság szolgálhatott volna, vagy az előirányzat-
on kívül befolyt bevétel.

De ez utóbb említett körülbelül ugyanazon
összeg, mit a pénzügyi bizottság előadója is mon-
dott egy kis különbség van a kettő között;
miután én fontosságot tulajdonítok a garancia-
alapról, s az átfutó kezelésnek éppen, mert e két
kezelés egymást majdnem compensálja, ő pedig
az egymást majdnem compensáló kezelést figyel-
men kívül hagyta. A pénzügyi bizottság körében
s a kölcsön indokolásában már elmondtam, minő
fedezetet talált a beállott hiány, t. i. 11.476,000
frtig lebegő adóssággal, 14.472,000 frtig pedig
a mi idő közben az inséges kölcsönből befolyt.

Hogy a fedezet ezen módja czélszerű és
formailag helyes, megengedett volt-e arra most
kiterjeszkedni nem akarok; arról alkalmat ve-
szek magamnak majd később szólni, most csak
konstatálom a tényt.

Azonban t. ház, ezen két összeget nem vette
a fedezet egészen igénybe, mert 14 és 11, több
mint 22, a pénztári készlet tehát ez áron meg-
növekedettnek mutatkozik. Ha a fedezetről az év
végén kellett volna gondoskodni, midőn a vég-
eredmény előtűnk van, akkor a befolyt inség köl-
csönből csak 11 millió 847,000 frtot kellett volna
igénybe venni, hogy a pénztári készlet ugy mara-
djon, mint előbb volt.

Egy nagyobb hiány ellenében, az osztó igaz-
ság elvénél fogva legyen szabad megjegyzem és
kérnem méltánylását annak, hogy a mérleg másik
serpenyőjében sem csekély súly esik, nevezetesen az
ingó és ingatlan államjavak az előirányzottnál igen
nagy összeggel kisebb mértékben realizáltak. Az
előttem fekvő kimutatás szerint az összeg, ha be-
vesszük azt is, a mi a közös aktívából lett elő-
irányozva — mert az is államérték — és nem fo-
lyósított, 10 millió 221 ezer frt, tehát a 23 mil-
lió frtot 13 millió forintra szállítja le és a mi az
állami ingó vagyontól tetteg realizálva lett is, csak
egy millió 118 ezer frtig vettetett a régibb készlet-
ből, minek névszerint értékben 1.312,000 frt, fe-
lel meg 3 millió 86 ezer frt, ezen 4 év tartamán
át újból befolyt vagyont képezte a magyar állam-
nak, melynek mintegy fele befolyt készpénzben, má-
sik fele papírban.

Méltóztatassék figyelembe venni azt, hogy e növe-
kedés — habár újra az előirányzat keretén kívül
is — mégis más tekintet alá esik, mivel részben
az államjavak vételével, pl. a fogarasi uradalom
visszaváltásával — esik egybe és ha az e czélra
szükséglet összeg a kiadásokban helyén van, az
annak megfelelő bevételi összegnek is helyén levőnek
kell tekintetni. Ha mingezt méltóztatnak figyelem-
be venni, ugy ez a 23 milliónyi deficit jelentékeny
részben compensálja. Azon tény, miszerint dacára
a történt vagyon-fogyasztásnak a követelési álla-
pot ma is körülbelül alig pár millió hiányával any-
nyi, mint volt 1868-ban, már maga sejteti, hogy
nem történt az viszont növekedés nélkül.

T. ház. Ez a dolognak állása leplezetlenül.
A legszigorubb kritika szerint 44 millió a rendki-
vülinél négy éven át beállott hiány és közel 21
millió forint a többlet a rendesnél; tehát a tiszta
deficit 23 millió forint, melynek rovására az állam
ingó és ingatlan vagyona 10 millió forinttal véte-
tet kevesebb igénybe, mint vétethetett volna, és
3 millió forint erejéig történt annak új szaporodá-
sa. Ezek eredmények, melyek kétségkívül az ál-
lam egész erejének megfeszítésére mutatnak, de
lehangoló hatást egyáltalában nem gyakorolnak.

A mikor 53 millió forintnyi hiány helyett a legszigorúbb kritikák csak 23 millió forintnyi tiszta hiány áll be; a mikor ennek ellenében másik oldalon 10—13 millió forintnyi javulás mutatkozik, tehát a hiány 10, illetőleg 13 millió forintra redukáltatik: akkor, azt hiszem, a pénzügyi kormányzat a maga kötelességének eleget tett. De azt kérde érre a t. ház: honnan mégis a pénzügyi helyzet nehéz volt? (Halljuk!) Onnan, hogy 10—13 millió forintnyi hiány van, s ez nagy baj. Ide járul még az, hogy ez csak az első 4 év; hátra van még a múlt évről szólani. És a tekintetben addig is, míg forma szerint eleget tehetnék Horn Ede t. képviselő ur kívánatának, legyen szabad már most megjegyezmem, közölnöm annyit a legközelebbi múlt év eredményeiről, a mennyit közölni lehet az év folyamán a számadások bezárása előtt. Nagyon természetes, hogy az adatok, a melyeket közölni fogok, nem véglegesek, azokért nem lehet jótállani, hogy a zárszámadások majdani adataival hajszálalig találkozzanak. Ezek a pénztári kezelés, a forgalmi napló adatai, itt nincs a pótkéze és elválasztva a folyó év szolgálati kezelésétől. Ha a folyó év pótkéze gyengébb lesz, akkor a zárszámadások számai kisebbek lesznek, ha ellenben a folyó év pótkéze nagyobb lesz, akkor a zárszámadások számai emelkedni fognak, szemben azokkal, a melyeket mondandók, ezen caute-lával bátor vagyok előterjeszteni a következőket. (Halljuk!)

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, jan. 23-án.

— **T. olvasóinkkal** tudatjuk, hogy a január 20-ka után beérkező előfizetőknek csak febr. 1-től kezdve szolgálhatunk lappal elfogván a fölős példányok.

— **Király ő felsége** a legközelebb hozzá folyamodó 82 budai szegény részére 208 frtot adományozott.

— **Királyné ő felsége** mult vasárnap meglátogatta Pesten az „Erzsébet” árvaházat, és a kis leányok között egy kosár süteményt osztott ki, mint megjegyzé: „a kis Valeria hercegnő küldeményét.”

— **Deák Ferencz** képviselői díjait mindig Kovács László háznagy veszi föl, ki a nagy fáradságért, havonként egy új hatost kap az öreg urtól; el is rakja rendesen mind, s ereklyeként rözi.

— **Klapka tábornok** Livornóból teljesen alaptalan hírek nyilvánítja azt, mintha ő akár a török, akár az egyiptomi hadsereg szervezésére meghívást fogadott volna el.

— **Tóth Vilmos** belügyminiszter betegsége a „P. N.” értesülése szerint komolyabb, mint azt várni lehetett. A ház erősebb s a miniszter családja aggodalommal néz a betegség fejlődése elé. Remélhető azonban, hogy a bajt sikerülni fog mielőbb enyhíteni.

— **Simor János** hercegprímás közelebb következő összegeket adományozott: 1000 frtot a budai irlalmas nének iskolájának, 100 frtot a pesti Erzsébet-egyletnek, 200 frtot a pesti Mária-intézetnek, a boszniai katolikus sarezovi iskolájára 400 frtot, a pesti katolikus legényegyletnek 300 frtot, összesen 1900 frtot.

— **Az osztrák nemzeti bank** legutóbbi közgyűléséről szólva a „Pester Lloyd,” végül következőket mondja: „Félre tehát az illúziókkal! A nemzeti bankkal csak az esetre óhajtjuk a transactiót, ha a mi felételeinket elfogadja; ellenben absolute semmit sem akarunk tudni az egyezkedésről, ha a bank talán az osztrák kormány közvetett hozzájárulásával azon helyzetben képviseli magát, hogy nekünk dictálhasson. Mindekelőtt tehát azt kell surgetnünk, hogy az osztrák kormányval folyó tárgyalások gyorsan befejeztessenek. Mit várhatunk a nemzeti bank önkéntes elhatározásától, az tudjuk már; ép oly kevéssé szabad azonban az osztrák kormány intenciói felől még tovább bizonytalanságban maradnunk, mert minden körülmény az eldöntést sürgeti. Ha oly lépésre kényszerítenek minket, melytől magunk szntárból soha sem tettünk volna, akkor — legyenek meggyőződve — nem Magyarország politikai és közgazdasági érdekei fognak károsodni.” — A mig kormányunk nem tesz intézkedést, hogy az átmeneti időszak az ország hitelszükségleteinek fedezését biztosítsa, a bank mindig tudni fogja, hogy ő a helyzet ura!

— **Hajnal Lajos**, kalocsai érsek ő excellentiája az egyetemi bárendező bizottsághoz 20 frtot küldött; egyuttal megemlíti, hogy a bál összes bevétele az eddigi adakozásokkal együtt 1097 frt és 77 kr., melyből tiszta jövedelemnek marad a költségek levonása után 328 frt. — A kolozsvári leendő „egyetemi kör”-nek tehát már van alapja. — E kezdet szép reményre jogosít bennünket.

— **A helybeli dalkör** több tagja — a mint halljuk — kirándulásokat fog tenni a nyáron Erdély keteti részeibe. Meg vagyunk győződve, hogy a lelkes dalárokat a műkedvelő közönség a legme-

legebb pártolásban részesítendő, annyival is inkább mivel hangversenyek mindig valamely jótékony czéllal lesznek egybekötve.

— **A kolozs-monostori** gazdasági intézet III-ad éves hallgatói a torok baj miatt Triestben tartózkodó tisztelt igazgatójukat Kodolányi Antal névnapja alkalmával táviratilag üdvözölték. Mi is, habár utólagosan, kívánjuk az éljent.

— **Kereskedőink kirakatai** vetélkednek a legizletes és legválasztékosabb báli ruhákban. Tudják ezt bizonyára a papák és mamák is, kiknek nem csekély gondot okoznak kedvező czeik a mostani luxus világban.

— **Ösztöndíjak.** Örömmel regisztráljuk, hogy a vallás és közoktatási m. kir. ministerium az egyetem bölcsészeti karának kiegészítésül a jelen iskolai év második felében a tanári képezde felállítását tervezi, s 20 100 frtos ösztöndíjat fog a felállítandó tanárképezdehez csatolni.

— **Szép ha igaz.** A helybeli rom. kath. gymnasium önképző-köre, mely szép multjához hiven, most is szeretettel karolja fel a szellemi önművelődést s az irodalom iránt kiválóan érdeklődik, mint halljuk — közelebről a boldogult Vass Kal. József emléke iránt fogja leróni a kegyelet adóját. — Ha valaki, ugy bizonyára az elhunyt Vass József érdemi meg leginkább az önképző-kör e figyelmét, a kolozsvári gymnasium kitünő magyar irodalom tanára volt annak idejében, midőn az önképzés eszméje legelőször felkaroltatott.

— **A magyar szövetség** alapszabályait Pesten mult vasárnap alapították meg a tornaországban, Szentkirályi Mór elnöklété alatt tartott gyűlésben.

— **Régiség.** A római ásatások alatt a Castro Pretorióban egy ősi római pecsét-gyűrűt találtak, s azt a királynak adták át.

— **Wagner Richard** jövő hóban nejjével Liszt Cosimával Pestre jön, s saját igazgatása mellett két nagy zenekari hangversenyt szándékozik rendezni.

— **A „Kelet” jóakarójának** nagy köszönettel tartozunk, azon közleményért, hogy a kolozsvári katolikus értelmiség egy tekintélyes része is elhatározta, miszerint lapunk körül csoportosul, azt támogatja; megelőzött, jól tette; hanem azt nem értjük, mit akart mondani „a nantesi edictum fel-függesztése” czimmel — nem is találgatjuk. Protestans lapnak őt senki sem nevezte; egyéb adatai is tévesek.

— **Bonapartista körökben,** Franciaországban nagy feltűnést okozott, hogy Olivier Emil nem volt jelen a chislehursti temetésben.

— **Az orosz állambudget** 1873-ra — szentpétervári távirat szerint — 517,349,834 rubel bevételt, és 517,322,162 rubelnyi kiadást mutat fel; így a bevételi többlet 27,672 rubel.

— **A német francia határ** kijelölésével májusig teljesen készen lesznek. Átlag minden száz meternyi közben egy meter és 30 centimeter magasságu kő van lerakva, kivéve a magaslatokat.

— **Drezdában** győzelmi-emléket szándékoznak felállítani. A szobor 23 meternyi magasságu lesz, és oldalain az 1870—71-ik hadjáratban elesett dresdaiak nevei lesznek felvéve. A költségek körülbelül 30,000 tallerra meunek.

— **Gazdag régiség találmány.** Rükkingen falu mellett (Hessen) közelebről egy római temetőt fedeztek fel. Száznál több sirt átvizsgáltak már, és 89-ben 1/2—1 meternyi mélységben különféle edényeket, ós-római pénzeket, üveg-éreműveket stb. találtak.

— **Angol orvosok,** kik a bonczolás után tisztán látták, hogy Napoleon mily régóta és mennyit szenvedhetett, csodálkozva beszélnek arról, hogy Sedan alatt képes volt őt óráig lovon ülni. Egyike angol orvosainak így nyilatkozik: „A történetész kicsinyléssel beszélhet Sedan embereiről, de én, mint orvos, azt mondom, ez az ember soha sem uralkodott magán és testi fájdalmain csodálatosabban mint épen Sedan alatt. Nem hiszem, hogy volna tiz ember a világon, ki azzal a bajjal, mely őt már akkor is nagyban ki-nozthatá, csak egy óráig is tudna nyeregben ülni. Oly gyöttrő fájdalmakra, melyek akkor egész testi szervezetét keresztül kasul járhaták, mindenki oda dobná koronát, dícsőséget, családi érdekét, mindent egy nyomorult nyoszolyáért, hogy lefek-hessék.”

— **Meranból** írják folyó hó 18-dikáról, hogy ott september óta csupán 17 napi szép idő volt, a többi mind ködben, fagyban, esőben telt el.

— **Angliában** mult évben 3424 új könyv 1100 új kiadás és 290 Amerikából áthozott könyv jelent meg.

— **Indiában** a mult év folytán iszonyu nagy volt a halálozas. A folyton uralgó cholera mellett, még egy eddig tökéletesen ismeretlen láz, mely ellen a chinahéj nem használ, pusztított borzasztón a lakosság között.

— **A Kiss Ernő-féle** jószágok eddigi gondnoka, gr. Schmetzer Richard visszalépven, a terjedelmes uradalmak új zargondnokul Görgey János pesti ügyvéd neveztetett ki. A kérdéses uradalmak (Ittebe és Szent-György) 34,000 catastralis holdra rugnak.

— **Fényes bálók.** Két bálról akarunk itt megemlékezni, melyek a carneval díszei fognak lenni minden tekintetben: egyik a minden évben közkedvességben részesülő „jogász bál”, melynek rendező bizottsága semmi fáradságot és áldozatot nem kímél, és megtesz mindent a fény és siker érdekében. csakhogy régi jó hírnevét annak megőrizhesse s jövőre nézve is a várva várt bálók közt az első helyet megtartsa; másik a fiatal korcsolyázó egyleti bál; azt hisszük, hogy e szombaton tartandó zártkörű multság méltó társa leend a nagyszerűnek ígérkező „jogász-bál”-nak. Mindkettőt melegen ajánljuk a n. é. közönség pártfogásába.

— **Operánk is lesz.** A színházi szerződésekre vonatkozólag kibocsátott azon felhívás, melyben jövő időnyre az opera tagok is felszolitattak szerződtesők iránt írásban megkeresni az igazgatóságot, tetszés és örömmel fogadtatott a színház látogató közönség részéről, kik az opera visszaállításának szükségességét már hónapok óta ére- zik. — Az opera kétségtelenül mindig szívesebben fogadtatik nálunk, mint a sikamlós, belbecs nélküli operett, melyet egyszer végig nézni is sok.

— **Lanya időjárás** uralkodik nálunk is, mint mindenfelé az ország részeiben. — Január közepén már túl vagyunk s még nem is volt olyan erős hideg, mely télre emlékeztessen. — A korcsolyázók elégtelenségével mellett legnagyobb boszuságban vannak a czukrárszok, kik csak drága áron juthatnak jéghez.

— **Kopernikus** négyszázados emlékünnepele febr. 7-én lesz Varsóban.

— **A nagy szövetségi dalünnepélyt** Svájcban az idén jul. 5—7-én tartják meg Luczernben.

— **Megjárta.** Egy bécsi lap beszéli, hogy mult nyáron Liszt és Wagner arról tanácskoztak, mikép adják át életpályájuk leírását az utókornak. Wagner, mint rendesen, kikelt az írók ellen, míg Liszt elmondá, hogy neki már van egy életírója, Gottschalg, weimari organista, kinek minden élet-rajzi adatot megküld, s ki halála után 40,000 frtot örököl tőle, hogy az összegben adatok gyűjtése végett az egész szárazföldet beutazhassa. Wagner nem helyeselt Liszt tervét s mint mondá, maga írta meg életrajzát. Ez életrajzot 14 példányban bayreuthi lakásán tartja. Párbeszédüket egy journalista, dr. S. is hallotta, s felhasználván az alkalmat, egy példányt kért Wagnerőt, igérvén, hogy életénél is jobban fog arra vigyázni Wagner átadott égh példányt, és dr. S. első útja is az volt, hogy a kiadóhoz rohant az életrajzzal. Író s kiadó, kik már előre látták a nagy nyeresé- get, mohó kíváncsisággal fogtak a lepecsételt csomag fölontásához és csakugyan meg is találták abban Wagner Richard — kisebbik fiának képes- könyvét, a „Struvel Péter” vásott gyermek élet- rajzát.

— **Bismark contra Bismark.** Jövő héten Németországban egy igen érdekes perben fog ítélet hozatni. Az a kérdés ugyanis, valjon Poroszországnak van-e joga a Dániától átvett adósságok egy aránylagos részét Lauenburg her- czegsége róni, mit e kis tartomány, hivatkozással kivételes állására, melynél fogva a dán össz állam adósságaiban nem velt részt, kereken tagad. Mint- hogy pedig Bismarck mint volt porosz miniszterel- nök Poroszországot, és lauenburgi miniszter minő- ségében Lauenburgot képviseli e perczben, tehát egyidejűleg mindkét felet képviseli, ezért az ügynek tréfásan a fennebbi czimet adták.

— **Benedix** vigjátékíró, kit a napokban gutaütés ért, már jobban van.

Közgazdaság.

A brassói kereskedelmi és ipar- kamara legközelebbi (jan. 14-ki) üléséből.

I.

Miután a kamara titkára megtette jelentését 1872. deczemberi munkálatokról, elnök vissza- tekintését a mult évre következőkben adta elő:

1872-ik évben összesen 1558 darab vezet- tetett be a lajstromokba és beadványijegyzőkönyv- be. Jelenleg ezekből csak 9 drb. nincsen még el- látva.

Ez 1558 darabból az első félévre esik 450, melyekből június végeig — régiebb hátralékok mi- att — felénél több nem volt ellátva. E maradvány a később bejött 1108 darabbal és a régiebb hátra- lékokkal, mióta az ujonnan választott titkár vezeti az ügyeket, ellátattott.

E teljesen különböző irodai munkásság foly- tán első félelvben 274, másodikban 1411, tehát összesen 1685 postaküldeményt eredményezett.

Tehát a kamara ügyeivel megint rendben van. Ennek az leend eredménye, hogy a kamara hitele az ország és kormány előtt helyre lesz állítva, s évi-kimutatást hozhat mihamarább nyilvános- ságra.

Az elnök itt megragadta az alkalmat, hogy a kamara titkárának Hincz J.-nak köszönetét fejez-

ze ki dícséretes tevékenységeért, mit a kamara élénk helyeslés mellett jegyzőkönyvre vétetni hatá- rozott.

Azonban az irodai munkálatok örvedetes előhaladása mellett sokkal kevesebb volt az ered- mény az ipar és kereskedelem terében.

A lajstromokból láthatni, hogy a kamara ke- rületében mult évben összesen 485 új kereskedés és iparüzlet nyílt meg; ezek között 77 kereskedés és 55 szatócs, összesen 132; korcsma és vendég- lő 67; mészáros 40 és sütő 31; még megemlíthetők: 78 csizmadia és szabó, 13 asztalos. Min- den többi üzletnem, tehát kivárlólag az u. n. társas- kereskedések, melyek a kereskedelemért dolgoz- nak, — egy a számos juhgyapju és másféle ta- kács üzletek 1872-ben áig szaporodtak 4—5-el.

A folyton növekvő vasuti forgalom a kö- nyebb napi fogyasztást illető üzletekre ébresztet- tek kedvet; de azon árucikkekre nézve, melyek az államnak pénzt hoznak az üzletben, kevés len- dület mutatkozott. Mondhatni, hogy az ország e téren egy lépést tett hátra felé, mert eddig lega- lább e két irányu üzlet lagalább egyensúlyban ál- lott. Utóbbi időkbén mind inkább tért engedünk az idegen gyártmányoknak. Különösen nagy, fontos iparágunk, a juhgyapju földolgozás na- gyon hanyatlásnak indult.

A gabona üzlet (Törökbuza, kevés tisztabu- za és rozs) Romániából soha nem észlelt terjedel- mü lett. A tömösi szorosan át a behozatali vám mult évben több mint 200,000 forint, míg előbbi években soha sem ment többre 60,—70,000 frt- nál. E gabona forgalom a brassai piac által esz- közöltetett, hol a műmalmok üzlete szépen emel- kedett.

Ugyanez ülésben a titkár előadta az 1873- ki költségjavaslatot, és ennél háromféle új kiadást jelentett be:

1.) Egy a világhíllítésre küldendő tudósító számára 800 frt.

A kamara, rövid vita után belátva ez új ki- adás szükségességét, az ajánlatot elfogadta.

2.) A kamara, hogy nevezetesebb ülésekre a kültagok is bizonyoson megjelenjenek utikölt- ség kárpótlásképen e czélra 200 forintot hatá- roz meg.

3.) További 200 forintot a kamara egy az ipar és kereskedelem köréből vett tudományos műre ad pályadíj képen, még pedig a titkár indít- ványára következő tárgyú mér: „Az erdélyi ke- reskedelem története állása és fejlődési képessége az alduai részekben.”

Mihelyt az 1873-ki költségjavaslat megnye- ri a miniszter jóváhagyását, a kamara e pályáza- tot szokás szerint hirdeti ki.

Továbbá, ha az első pályázat kellő ered- ményre vezetett, a kamara az ipar és kereskede- lem szakába vágó több mnnkára is fog pályázatot hirdetni.

A nem sokára nyomtatásban megjelenendő jegyzőkönyv a kamara tevékenységének eredmé- nyeiről tüzetesebben fog szólani.

Nemzeti színház.

Szardán, jan. 22-én „A fogház vagy Száraz Jónás viszontagságai” vigjáték 4 felvonásban, írta Benedix. Kisujtásozott frakk ugyam e darab is, mi nem nagyon emeli hatását, azonban az előadás jól ment. Kovács Gyula (Daruvári) Eichner Anna (Biri) kellőleg tölt- tötték be szerepeiket. Előbbin kezdetben kis ked- vetlenség volt észrevehető, azonban később gaz- dagon kárpótolta szép játékkal a közönséget. Szentgyörgyi (Száraz Jónás) igen jól jelle- mezte a könyveinek élő jogtudort. Fodornó (Rózsa) napról napra gyöngébbnek bizonyul, ren- desen elejti a reá bizott szerepeket. Körösiné (Etelka), Kendi (Benkő), Török (Buslaki) megállták helyüket. Még meg kell emlékeznünk Dezsőről, ki ma kiváló jól töltötte be szerepét. Közönség feltűnő kevés számmal.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Január 21-ről. 1873 5% metaliques 67.— nemzeti kölcsön 71.25. 1860-diki államköl- csön 103.65. Bankrészevények 965. Hitelrészev- nyek 329.— London 108.85. Ezüst 106.90 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 867. 1/2

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 78. 85. Temesi 77.50. Erdélyi 77.—. Horv. Szlavan

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

A n.-szébeni sorshuzásón 22. január kihü- zott számok

18, 86, 39, 42, 35. jövő huzás 5 febr. a Budai sorshuzásra a tételek meg- nyiltak.

B o r z a
m. k. Lotto iródájából.

Ingyen kap minden órát vásárló egy garnitur bécsi kiállítási gombot **ingyen** értéke ft. 1. 50.

Legnagyobb ritkaság

mai nap, ha az oly óriásilag uralkodó óra-szédelés mellett, egy jóljáró, megbízható és értékes órát lehet lefőzés nélkül kapni. A ki jól járó, olcsó órát óhajt, forduljon egyenesen

Müller M.

híres óráshoz,
Bécsben, Babenbergerstrasse Nr. 1.
a ki jól szabályzott, és a

es. kir.

fémjelző hivatal- től hitelesített

órát a következő hihetetlen, s még is igazi árak mellett árulja:

Csak 1 ft 40 kr. párisi remontoir-órák, lánczsal és egyévi jótállással.

Csak 2, 2 ft 50 kr. ugyanazok finomabb arany kivitelű.

Csak 8 ft. 50 kr. valódi angol henger-zsebórák, lapos üveggel finom china-arany tokban lánczsal, medaillonnal, tokkal, és jótállásijeggyel.

Csak 9 ft. egy valódi angol ezüst-henger óra, kristályüveggel, másodpercmutatóval, china-arany lánczsal és kezességi jeggyel.

Csak 12 ft. egy ezüst-hengeróra, valódi arany abronccsal, ugróval, erős kristályüveggel, china arany lánczsal és kezességi jeggyel.

Csak 15 ft. vagy 18 ft. 50 kr. egy valódi angol horgony-óra, sa-vonette, duplaköpenyvel, finom metszéssel, china-aran, lánczsal és kezességi jeggyel.

Csak 13 ft. egy valódi angol ezüst és tüzbenaranyzott chronometer-óra, nem hamisított, china-arany lánczsal, bőrtokkal és kezességi jeggyel.

Csak 15 ft. 50 kr. ugyanaz, sokkal finomabb, keleti mutatóval.

Csak 14 ft. vagy 17 ft. egy angol Prince of Wales-remontoir-óra, legerősebb fajta kristályüveggel, petyegővel, valódi tömör chinaaranyból.

Ez órák a többiek felet azon előnyvel bírnak, hogy kulcs nélkül felhuzhatók. Ezen órák mellé mindenki egy china arany lánczsal és kezességi jegyet kap ingyen.

Csak 14 ft. 50 kr. egy valódi angol tömör china-arany-óra, henger, legújabb alak, kettős kristály üveggel, úgy, hogy becsukottan is látni a szerkezetet, kezességi jeggyel.

Csak 13 ft. egy china arany-óra, kettős köpenyvel, savonette, ugró, kristály üveg, petyegő, china-arany lánczsal, bőrtok és kezességi jeggyel.

Csak 15 ft. 50. v. 17 ft. egy egész kicsiny hölgy-óra, valódi ezüst, valódi aranyozva, valódi china-arany lánczsal és kezességi jeggyel.

Csak 18 ft. egy valódi angol tüzben aranyzott ezüst chronometer-óra, kettős köpenyvel, finomul zománczozva, china-arany lánczsal és kezességi jeggyel.

Csak 16 ft 50 kr. vagy 18 ft. 50 kr. egy legfinomabb valódi angol ezüst horgony-óra- 15 rubintköven china-arany lánczsal, bőrtokban, kezességi jeggyel.

Csak 20 ft. egy ezüst remontoir-óra, kulcs nélkül felhuzható, china-arany lánczsal.

Csak 24 ft. 50 kr., 26 ft. 50 kr., 28 ft. 50 kr. egy arany hölgy-óra, lánczsal, medaillonnal, és kezességi jeggyel. Továbbá 45-65 forint brillant kövekkel.

Csak 7 ft 50 kr. egy pombás párisi bronz-óra, ütőkészlettel üveg alatt, minden szoba díszre.

Óráim mind elsőrangúak és másod- harmadrendű hamisításokkal nem tévesztendők össze.

China-arany lánczok ft. 1. 50., 2., 2. 50., 4. 50., —10. 50.

Az ár előre beküldése vagy postal utánvét mellett minden megrendelés 24 óra alatt eszközöltem, — Szabályozatlan órák 2 ft-tal olcsóbbak.

Árjegyzékek ingyen.

Órásk és órakereskedők 4000, 5000 drámból álló gazdag raktárt kapnak bámulatos olcsó árban. Csak több évi tartozkodás folytán Angolhonban és Szeiztban, Schopp Löw és társa házában, vagyok képes elsőrendű órákat árulni.

A nálam vásárolt órákért 5 évig állók jót; s ha 5 év alatt a rugó eltörik, vagy egyéb baja lesz az órának, kötelezem magam ingyen megigazítani.

Fiókraktár Párisban: Rue Rivoli 37. Milanóban: Corso Victor Emanuele, Turinban: Borgo

36. Alexandriában: Meza Cader 15. sat. sat.

Fiókraktár: Bécsben, Stadt, Babenbergerstrasse Nr. 1.

Czim: Müller M. Bécsben, Stadt, Babenbergerstrasse Nr. 1.

(626) 6—12

Egy hosszú öl tűzifa csak

15 ft.

helyt Kolozsvártt

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni, míg ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétatérutca, Megrendelések Keresztesy Pál tulajdonosnál.

Alólirt gyári árak mellett árul

valódi rumburgi szöveteket

(tisztá lenvászon.)

Jótállás mellett.

3/8 széles, darabja 53 rőf 22 frton kezdve 73 frtig.
5/8 " " " " 49 " " " "
9/8 " " " " 35 rőfös, lepedőnek, 52 forinton kezdve
60-ig, és rőf számra 1 frt 45 kron kezdve 1 frt 70 krig, figyelmeztet
38 rőfös szép s jól berendezett vásznok raktárára.

Callicot szoknyáknak és lepedőknek 1 1/4, 1 1/4, 9/4, 8/4, 7/4, 6/4, 5/4, 4/4 széles, továbbá

Chiflonok, egy bécsi rőfnél szélesebbek, finom szoknyáknak, percaille helyett különösen ajánlható, rőfe 21 krtól 45-krig.

Amerikai gyapot-szövetek, rőfe 16 1/2 krtól 45-krig.

Teutsch J. B. Segesvártt.

Vidéki megrendelések utánvét mellett szokott pontossággal teljesítetnek.

693 1—*

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

110—* Ára 10 frt. (327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsőíteni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes, közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós írőba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte, magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne bízni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,

szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és ízletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos ivenk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papirok a legelső papir-gyárakból szerzetnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.